

PROBLEMATICA TULBURĂRILOR DE ADAPTARE LA ELEVI

THE PROBLEM OF ADAPTATION DISORDERS IN STUDENTS

Valeria PASCARU-GONCEAR, ORCID: 0000-0001-9243-5818

Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 37.062

e-mail: valeriagoncear@mail.ru

Articolul se oferă ca bază orientativă în abordarea acțiunilor psihopedagogice necesare susținerii procesului de adaptare la elevi. Ținând cont de schimbările majore de politică educațională și de evoluțiile din școala modernă, acest aspect este oportun de a fi studiat și analizat. Se adresează, cu precădere practicienilor, pedagogilor care sunt primii factori socioculturali profesioniști sub influența cărora se realizează procesul trecerii elevului dintr-un stadiu ontogenetic în altul, ei acționând în vederea creării condițiilor optime pentru succesul acestuia și, respectiv, părinților sub îndrumarea cărora se dezvoltă și se formează copilul ca și personalitate, subliniind faptul că relația dintre școală și familie este absolut necesară..

Scopul principal al articolului este de informare referitor la această problemă majoră în vederea găsirii soluțiilor și strategiilor de a o depăși și prevenirii devierilor comportamentale la elevi.

În sistemul general al științelor, adaptarea este concepută ca una dintre proprietățile fundamentale ale organismului de a-și modifica funcțiile și structurile corespunzător schimbărilor cantitative și calitative ale mediului înconjurător [1, p.11]. Din perspectiva lui J. Piaget, adaptarea se referă la procesul de echilibrare între *asimilare* și *acomodare* în cadrul interacțiunii om-mediul. Astfel adaptarea este, acordul individului cu mediul, presupunând acomodarea la condițiile și exigenele acestuia. După V. J. Derlega și L.H. Janda (1978), o persoană bine adaptată manifestă următoarele caracteristici [2]:

- Capacitatea de a percepe corect realitatea;
- Capacitatea de a valorifica experiențele anterioare și a planifica viitorul;
- Capacitatea de a se implica activ în activitate și de a avea satisfacție de muncă;
- Capacitatea de a întreține relații sociale satisfăcătoare și de a atinge intimitatea relațională;
- Capacitatea de a simți și exprima o gamă largă de emoții/sentimente;
- Capacitatea de a se percepe pe sine și pe ceilalți într-o manieră pozitivă.

Adaptarea în cazul elevilor este asociată cu randamentul școlar, conformarea la normele de conduită, activism și relații satisfăcătoare cu ceilalți. Un elev adaptat din punct de vedere școlar este acela care își însușește cu succes rolul de elev. Orice conduită de neconformare presupune o formă de inadaptare, un fenomen care cu părere de rău ia amploare în mediul școlar și este necesar de a fi controlat. Astfel adaptarea școlară este determinată, în mare parte, de măsura în care elevul reușește să răspundă cerințelor educaționale atât cu privire la conduită, cât și la însușirea informațiilor.

Fenomenele de adaptare și, respectiv, de inadaptare școlară pot fi recunoscute pe baza anumitor indicatori specifici cum ar fi: modul de însușire a cunoștințelor; reușita școlară; integrarea în grup; perceperea pozitivă a grupului școlar; perceperea pozitivă a elevului de către grup; asimilarea unor valori corespunzătoare vârstei; conduita corespunzătoare.

În studiile de psihologie pedagogică, portretul școlarului adaptat/inadaptat este elaborat luând drept criteriu suma comportamentelor care influențează reușita școlară [3, p.6]. Este bine știut faptul că comportamentul este determinat de trebuințe – stare de insuficiență a ceva, pe care persoana dorește să o înlăture; tensiune internă ce motivează activitatea și determină caracterul. Inadaptarea se referă la imposibilitatea unei persoane de a-și satisface propriile nevoi și pe cele ale anturajului deoarece nu poate răspunde armonios condițiilor de mediu și noilor experiențe. Or, elevul care nu s-a adaptat la școală este nemulțumit de condiția sa, de rolul pe care-l are de îndeplinit, de exigențele mediului în care se află. Astfel că se simte frustrat pentru că trebuințele sale sunt nesatisfăcute. Devierile de comportament nu apar din nimic, ci constituie o treapta calitativă autonomă, rezultată în urma unui cumul de reacții neadaptate [4, p.19]. De aceea o modalitate pentru identificarea și prevenirea eventualelor probleme de adaptare ar fi observarea și analiza sistematică a comportamentului la elevi. Dintre cele mai frecvent întâlnite semne ce indică spre probleme de adaptare, putem enumera următoarele:

- Comportamentul impulsiv, agresiv.
- Schimbare frecventă de prieteni și conflicte cu cei din jur.
- Performanțe școlare slabe, atenție distrasă și incapacitate de a duce lucrurile la final.
- Infantilitate, iresponsabilitate.
- Anxietate, temeri, fobii, nervozitate.
- Imagine de sine scăzută.
- Îmbolnăviri frecvente.
- Interese, înclinații, hobby-uri atipice și distructive.
- Automutilarea, tulburări de alimentație ș.a.

Situațiile de inadaptare pot să apară la orice vârstă, însă sunt mai frecvente la tranziția de la o etapă de școlarizare la alta, deoarece aceste treceri necesită readaptarea elevului la noi cerințe educative. Adaptarea școlară este rezultatul confluenței, interacțiunii unui ansamblu de factori, pe care-i organizăm în două categorii: factori interni (biopsihologici) și factori externi (pedagogici și sociofamiliali). Factorii interni se referă la caracteristicile anatomo-fiziologice și la variabilele personalității elevului, fiind considerați condiții subiective, iar cei externi sunt independenți de elev, fiind condiții și solicitări obiective, exterioare elevului [1, p.10]. O premisă pentru adaptarea ulterioară a elevului este determinată de condițiile mediului familial al acestuia, în care s-a realizat socializarea primară și s-a format, dezvoltat copilul ca personalitate. Personalitatea elevului se află în continuă evoluție, iar exigențele școlii sunt din ce în ce mai mari. Astfel, chiar dacă elevii au resurse inegale de adaptare la mediul școlar și, respectiv, probabilitatea de a intra în categoria celor cu risc de inadaptare este diferită, există mai mulți

factori care pot influența asupra inadaptării elevului: factorii ce țin de funcționarea școlii ca instituție, de procesul educațional, de cel de socializare în școală ș.a. În această ordine de idei, de fapt, toți elevii au șanse egale de a deveni *inadaptați*.

Pentru a preveni problemele de adaptare la elevi, este necesar ca în școală să fie create condițiile și atmosfera favorabilă procesului de învățare, iar activitățile să se axeze pe cooperare, stimularea și încurajarea succesului, comunicarea constructivă, antrenarea și asimilarea valorilor general-umane. Este necesară existența unei compatibilități între natura cerințelor școlare și posibilitățile reale ale elevilor de a le realiza. Deseori elevii sunt supuși unui efort sporit pentru a face față sarcinilor școlare prea multe. Selectarea conținuturilor și a metodelor de predare trebuie să corespundă intereselor, priorităților elevilor pentru sporirea randamentului activității și a motivației școlare.

Succesul intervențiilor ameliorative depinde de caracterul timpuriu și prompt al aplicării acestora de către specialiști. În vederea depășirii problemelor ce perturbază adaptarea școlară, sunt necesare activități de consiliere psihopedagogică a elevilor și, după caz, a părinților acestora precum și a cadrelor didactice. Obiectivele activităților de consiliere vizează identificarea și înlăturarea/atenuarea factorilor cauzali de natură individuală, pedagogică; aplicarea unor strategii de dezvoltare și menținere a echilibrului emoțional; menținerea unui ritm bun de muncă prin elaborarea unui orar bine structurat (acasă, la școală); evitarea procrastinării, a extenuării; dezvoltarea abilităților de comunicare, de rezolvare, evitare a conflictelor inter; intrapersonale; autocunoașterea; stabilirea scopurilor și a obiectivelor ș.a.

În concluzie. Procesul de adaptare este unul complex, iar pentru a reuși și a se bucura de succes copilul este pregătit pentru adaptare mai întâi în familie. Aceste achiziții trebuie să se completeze și să se consolideze pe parcursul etapelor următoare, în școală. Astfel, pentru a facilita procesul de adaptare școlară a elevului, școala trebuie să-i asigure posibilitate pentru dezvoltarea multilaterală a personalității și a potențialului său, oferindu-i un mediu de învățare stimulatив cu un climat educațional echilibrat și eficient.

Referințe:

1. COAȘAN, A., VASILESCU, A. *Adaptarea școlară*. București: Editura științifică și enciclopedică, 1988. 127 p.
2. DERLEGA, V.J., JANDA, L.H. *Personal adjustment the psychology of everyday life*. General learning press, 1978.
3. CREȚU, E. *Probleme ale adaptării școlare: Ghid pentru perfecționarea activității educatoarelor și învățătorilor*. București: Editura ALL, 1999. 144 p.
4. ALBU, E. *Manifestări tipice ale devierilor de comportament la elevii preadolescenți. Prevenire și terapie*. București: Editura Aramis, 2002. 128 p.